

Yleiskirje 5/2024, 27.3.2024, Katriina Martikainen

Europarlamenttivaalit: kuntien vaaliviranomaiset, vaalien ulkomainonta kuntien luvanvaraisilla alueilla sekä tienvarsimainonta ja -ilmoittelu

Tämä yleiskirje kumoo vastaavan aiemman yleiskirjeen.

Seuraavat europarlamenttivaalit toimitetaan vuoden 2024 kesäkuussa. Varsinainen vaalipäivä on sunnuntai 9.6.2024. Ennakoäänestys toimitetaan kotimaassa 29.5.–4.6.2024 ja ulkomailla 29.5.–1.6.2024.

Vaaleissa noudatetaan [vaalilainlinkki toiseen palveluun](#) (Finlex) säännöksiä. Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan lisäksi [kuntalakialinkki toiseen palveluun](#) (Finlex) ja [hallintolakialinkki toiseen palveluun](#) (Finlex).

Europarlamenttivaaleissa Suomi on yhtenä vaalipiirinä. Tämä tarkoittaa sitä, että vaalien ehdokkaat ovat ehdokkaina koko maassa ja äänestäjä voi äänestää ketä ehdokasta tahansa. Ääntenlaskennan teknisessä järjestämisessä noudatetaan vaalilain 5 §:n mukaista vaalipiirijakoa. Annetut äänet lasketaan ensivaiheessa vaalipiirikohtaisesti, minkä jälkeen Helsingin vaalipiirilautakunta yhdistää kaikkien vaalipiirien tulokset koko maan tulokseksi. [Katso europarlamenttivaalien vaalipiirit kunnittain.linkki toiseen palveluun](#) (vaalit.fi)

Vaalien toimittaminen

Vaalit toimitetaan järjestämällä ennakoäänestys, kirjeäänestys ja vaalipäivän äänestys. Ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestämisestä kotimaassa vastaa kunta, ja ennakoäänestyksen järjestämisestä ulkomailla ulkoministeriö. Kirjeäänestyksen järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

Europarlamenttivaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat kunnan vaaliviranomaiset, joita ovat

- kuntien keskusvaalilautakunnat
- vaalilautakunnat
- vaalitoimikunnat
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat
- kotiäänestyksen vaalitoimitsijat
- vaaliavustajat vaalipäivän äänestyspaikalla.

Valtuuston toimikaudeksi valittua keskusvaalilautakuntaa lukuun ottamatta vaaliviranomaiset asetetaan erikseen.

Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja päätettävä kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista sekä asetettava äänestysalueiden vaalilautakunnat ja laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta. Kunnan keskusvaalilautakunta määrää vaalitoimitsijat yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen. Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman vaaliavustajan.

[Oikeusministeriön vaalisivuillalinkki toiseen palveluun](#) on yleistietoa vuoden 2024 europarlamenttivaaleista. Ohjeistusta muun muassa äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta löytyy oikeusministeriön kunnille lähettämästä, 2.6.2023 päivätyistä kuntakirjeistä. Oikeusministeriöllä on ylimpänä vaaliviranomaisena yleisvastuu vaalien toimittamisesta.

Kuntien vaaliviranomaiset

Kunnan keskusvaalilautakunta

Keskeisin vaaliviranomainen europarlamenttivaaleissa on aluehallintoviraston asettama vaalipiirilautakunta. Vaalien monista käytännön järjestelyistä vastaa kuitenkin valtuuston toimikaudekseen valitsema kunnan keskusvaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunnan keskeisimmät tehtävät europarlamenttivaaleissa ovat:

- vaaleja varten tarvittavista toimenpiteistä huolehtiminen
- vaaleista tiedottaminen kunnassa
- ennakkoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastus vaalilain 63 ja 66 g §:n mukaisesti
- hyväksytyjen vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle
- vaalipäivän äänten alustavan laskennan tietojen välitys vaalitietojärjestelmän laskentajärjestelmään

Keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Varajäseniä on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Keskusvaalilautakunta on päätösvaltainen viisijäseninen. Jos varajäsen kuolee taikka on estynyt tai esteellinen, kunnanhallitus saa tarvittaessa määrätä väliaikaisen varajäsenen.

Keskusvaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten on oltava vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalitoimielinten valinnassa on myös otettava huomioon [tasa-arvolainlinkki toiseen palveluun](#) (Finlex) vaatimus sukupuolikiintiöstä, jonka tulee toteutua erikseen jäsenten ja varajäsenten kohdalla. Tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentin mukaan sekä naisia että miehiä tulee olla kumpiakin vähintään 40 %.

Keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies. Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti. Keskusvaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä säädetään [hallintolainlinkki toiseen palveluun](#) (Finlex) 27–30 §:ssä.

Keskusvaalilautakunta ottaa itselleen sihteerin ja muun tarvittavan henkilöstön sekä päättää muiden kuin sen kokouksiin vaalilaissa tarkoitettujen tehtäviensä vuoksi osallistumaan oikeutettujen henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta kokouksissaan. Keskusvaalilautakuntaan ei sovelleta kuntalaissa tarkoitettun hallintosäännön määräyksiä kunnanhallituksen edustajan ja kunnanjohtajan tai pormestarin läsnäolo- ja puheoikeudesta

kokouksissa eikä oikeudesta ottaa asia ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.

Keskusvaalilautakunnan jäsenen tai sihteerin ei ole suositeltavaa toimia oman tehtävänsä ohessa minään muuna vaaliviranomaisena.

Keskusvaalilautakunnan on ilmoitettava yhteystietonsa Digi- ja väestötietovirastolle sen määräämällä tavalla.

Vaalilautakunta

Kutakin äänestysaluetta varten kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava **vaalilautakunta**, johon kuuluu viisi jäsentä (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä) sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaalilautakunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

Vaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten on oltava vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten sekä varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkittyjä puolueita. Poliittista edustavuutta tarkastellaan erikseen jäsenten ja varajäsenten kohdalla. Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla ehdokas. Vaalitoimielinten valinnassa on myös otettava huomioon **tasa-arvolainlinkki toiseen palveluun** (Finlex) vaatimus sukupuolikiintiöstä, jonka tulee toteutua erikseen jäsenten ja varajäsenten kohdalla. Tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentin mukaan sekä naisia että miehiä tulee olla kumpiakin vähintään 40 %.

Vaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä. Vaalilautakunnan jäsenenä oleva ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi ei kuitenkaan saa toimia vaalilain 73.2 §:ssä tarkoitettuna äänestäjän avustajana. Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti.

Vaalilautakunnan tehtäviä ovat vaalipäivän äänestyksen toimittaminen ja äänten alustava laskenta.

Vaalilautakuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Vaalitoimikunta

Laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten kunnanhallituksen on asetettava yksi tai useampi **vaalitoimikunta**, johon kuhunkin kuuluu kolme jäsentä (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen) sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme. Vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä.

Vaalitoimikunnan jäsenten ja varajäsenten on oltava vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten sekä varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa asianomaisessa vaalipiirissä edellisissä eduskuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita puoluekisteriin merkittyjä puolueita. Poliittista edustavuutta tarkastellaan erikseen jäsenten ja varajäsenten kohdalla. Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla ehdokas tai hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa. Vaalitoimielinten valinnassa on myös otettava huomioon [tasa-arvolainlinkki toiseen palveluun](#) (Finlex) vaatimus sukupuolikiintiöstä, jonka tulee toteutua erikseen jäsenten ja varajäsenten kohdalla. Tasa-arvolain 4 a §:n 1 momentin mukaan sekä naisia että miehiä tulee olla kumpiakin vähintään 40 %.

Vaalitoimikunnan jäseniin ja varajäseniin ei sovelleta hallintolain esteellisyyttä koskevia säännöksiä. Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti.

Vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava keskusvaalilautakunnalle.

Vaalitoimitsijat ja vaaliavustajat

Keskusvaalilautakunta määrää **vaalitoimitsijat** yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ja kotiäänestykseen. Vaalitoimitsijana ei voi olla vajaavaltainen eikä myöskään ehdokas, ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Hallintolain esteellisyyssääntelyä ei sovelleta vaalitoimitsijan toimintaan. Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti.

Vaalilautakunta nimeää vaalipäivän äänestystä varten yhden tai useamman **vaaliavustajan**. Vaaliavustajana ei voi olla vajaavaltainen eikä myöskään ehdokas, ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai

vanhempi. Vaaliavustajan tehtävänä on äänestäjän avustaminen. Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta vaaliavustajan toimintaan. Vaaliviranomaisen on tehtävässään toimittava puolueettomasti. Vaaliavustajan puolueettomuus on riittävästi varmistettu kelpoisuussääntelyllä.

Vaalien ulkomainonta

Ulkomainonta kunnan luvanvaraisilla alueilla

Ulkomainonta kunnan luvanvaraisilla alueilla suositellaan aloitettavaksi **viikkoa ennen ennakkoäänestyksen alkua eli 22.5.2024**. Mainokset suositellaan poistettaviksi kunnan luvanvaraisilta alueilta viikon kuluessa vaalien päättymisestä.

Suositus koskee:

1. Kunnan vaalimainoskehikkojen sijoittelua kunnan luvanvaraisilla alueilla, joita ovat:

- kunnan omistuksessa ja hallinnassa olevien alueiden vaalimainontapaikat
- yksityiset alueet, joista kunta ja alueen omistaja tai haltija ovat erikseen sopineet.

2. Kunnan määrittelemiä vaalimainontapaikkoja kunnan omistuksessa ja hallinnassa olevilla alueilla, kuten katualueilla, jos kunta ei käytä vaalimainoskehikkoja.

Tienvarsimainonta ja -ilmoittelu

Tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevat **liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 52 ja 52 a §**.

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) on antanut [määräyksen tienvarsimainonnasta ja -ilmoittelustalinkki toiseen palveluun](#). Traficom ohjeistaa vaalimainontaa maanteiden varsilla ja asemakaava-alueiden ulkopuolella sekä asemakaava-alueella [maankäyttö- ja rakennuslainlinkki toiseen palveluun](#) (Finlex) 83 §:n 4 momentissa tarkoitetulla liikennealueella, esimerkiksi kuntien taajamien läpi menevien maanteiden varrella (valtion liikenneväylien varrella). Mainokset saa

asettaa paikalleen **aikaisintaan kuukausi ennen vaalipäivää**, ja ne tulee kerätä pois viimeistään viikon kuluttua vaalien päättymisestä.

Traficommin määräyksen mukaan maantien tiealueelle sijoitettava tilapäinen ilmoitus:

- saa olla leveydeltään tai korkeudeltaan enintään 120 senttimetriä ja enimmäiskoko 1 neliömetri
- ei saa sisältää tieliikenneasetuksen mukaisten liikennemerkkien sisältöä, tunnuksia tai väriskaalaa taikka muistuttaa liikennemerkeissä käytettäviä muotoja
- ei saa häikäistä eikä siinä saa olla heijastavaa materiaalia tai pintoja
- ei saa olla valaistu tai itsevalaiseva.

Traficommin määräyksessä on ohjeistettu myös muun muassa tilapäisen ilmoituksen sijoittamisesta ja kiinnittämisestä.

[ELY-keskuslinkki toiseen palveluun](#) valvoo alueellisesti vaalimainosten sijoittelua maanteilla.

Kuntien on syytä saattaa mainonnan aloittamisen ajankohta sekä vaalien ulkomainonnasta kunnassa vastaavien henkilöiden nimet ja yhteystiedot vaaleihin osallistuvien puolueiden paikallisosastojen tietoon.

Lisätietoja: **[Kuntaliiton neuvontapyyntölomake](#)** (kuntaliitto.fi)

SUOMEN KUNTALIITTO

Juha Myllymäki
lakiasiainjohtaja

Katriina Martikainen
juristi